

Bátki Lászlóról

Kállai Nagy Kriszta

Amikor megkaptam a felkérést, hogy a Magyar Grafika következő számába én válasszak valakit, és ő róla írjak, nem titkolt népszerűsítési céllal azonnal Bátki Lacira gondoltam. Kicsit izgultam, miképpen fog erre a cikkírásra reagálni, mert Laci meglehetősen pocskő önreklámozó. – Írjál arról, hogy anyagmozgató segédmunkás, földműves vagy fuvaros vagyok, és egyáltalán nem érdekel az illusztráció – kaptam az első választ. Ezért aztán kicsit félve igyekeztem rávenni arra, hogy a cikk apropóján a munkáiról beszéljünk. Végül mégis sikerült, így aztán felkerekedtünk két éves kislányommal Laciékhoz látogatóba.

Miközben Borika borzongással vegyes érdeklődéssel, sikongatva menekült Laciék „csak kicsit harapós”, kislányom szóraztatására kiengedett ékszerkezőse elől, elkezdtünk beszélgetni. Ez azért nem volt annyira egyszerű, mert Laci beszélgető stílusa legalább annyira szerteágazó, mint az érdeklődési köre és ahányféle dologgal foglalkozik. Soha sem lehet tudni, hogy éppen mit csinál. Időnként arról számol be, hogy éppen most hegedűeladással foglalkozik, egyébként ő maga is hegedűl klasszikus és népzene, néha arról mesél, hogy éppen most egy cigányprímástól tanulja a fogásokat. Van hogy kertészmérnök felesége

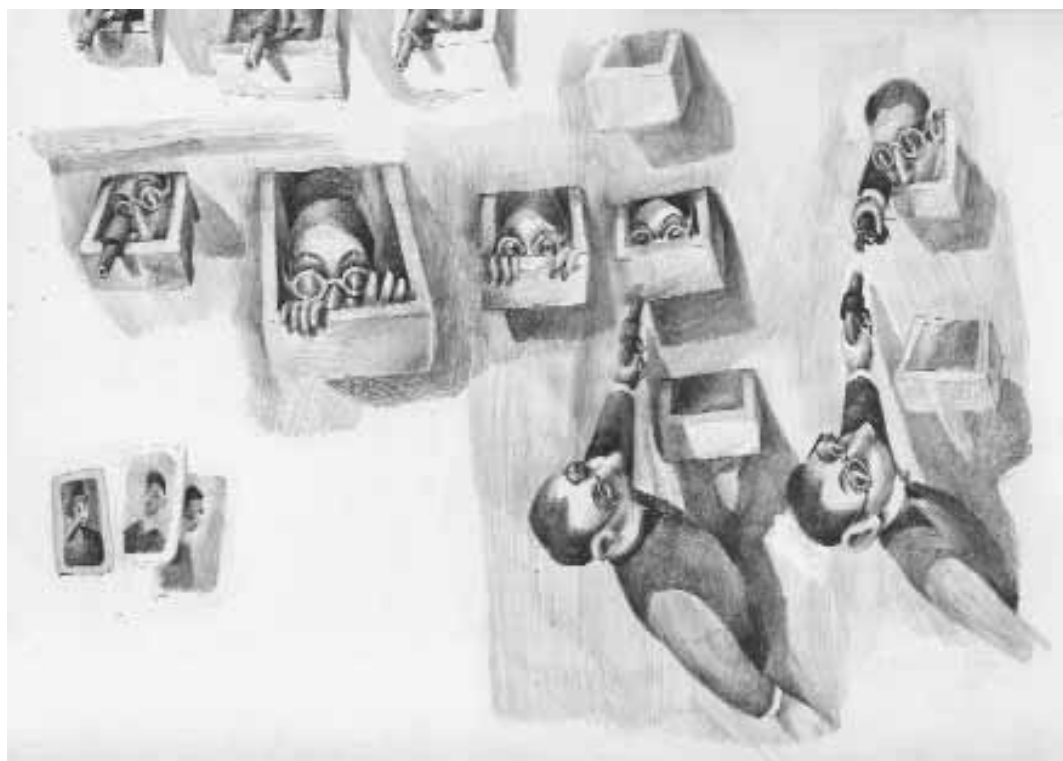
kertépítő vállalkozásába földmunkákat irányít, vagy éppen fákat szállít. Rajzaival, munkáival is mindig újabb és újabb meglepetéseket szerez. Legutóbb egy magánmegrendelő családi uszodájának a kifestéséről számolt be, vagy díszletet tervezett az Operaháznak. Egyébként Lacinak különös vonzódása van a térbeli grafikák iránt. Szerintem, Magyarországon az utóbbi években ő volt az első, aki nagyon komolyan kezdett el térbeli mesekönyvekkel foglalkozni. Rengeteg makettet készített, aprólékos gonddal, rengeteg ötlettel és különleges anyagokból.

Akkor ismerkedtünk meg közelebbről, amikor úgy tizenöt évvel ezelőtt, a kilencvenes évek legelején néhány ismerőssel együtt Frankfurtba utaztunk a könyvvására. Ez a jó szokásunk azóta is megmaradt, több könyvvásáron voltunk már együtt, Frankfurtban és Bolognában egyaránt. Akkor, arra a frankfurti vásárra a Laci egy óriásmappával érkezett (alig tudtuk betuszkolni a kocsiba), hozta megmutatni első térbeli könyvét, amit még az Iparművészeti Főiskolán készített.

Később – úgy tudom – ennek az útnak a gyümölcse lett az az évekig tartó komoly munkakapcsolat, amelyet egy amerikai kiadóval alakított ki, olyanra, hogy néhány hónapot dolgozott is kint a cégnél,

Los Angelesben. A kiadó már akkor is idős tulajdonosában olyan mecénásra talált, aki lehetőséget biztosított számára a kísérletezésre, s ő rengeteg ötletet, makettet készített ott el, aminek csak egy része valósult meg, de még így is megérte a cégnek. Laci nagy szerencséjére a kilencvenes években ez a műfaj a virágkorát élte. Fantasztikus könyvkonstrukciókkal lehetett találkozni a könyvvásárokon, és én is izgalmasabbnál izgalmasabb ötleteket, rajzokat láttam náluk, akárhányszor felmentem látogatóba hozzájuk.

Egyik alkalommal Klári, a felesége azzal fogadott, hogy ugyan otthon van a Laci, de bezárkózott a szobájába, fejére tette a fejjhallgatót, és úgy dolgozik, hogy senki a családból (négy gyermekük van) nem tudja megközelíteni. Kissé döbbenet távozott, de most már én is jobban megértem ezt a módszert (három gyerek mellett). Lacira mindig is jellemző volt az elmélyült kísérletezés, erőteljes karakterű figuráival és aprólékos részletességgel kidolgozott háttérével fantasztikus mesevárat, kastélyokat, városokat tud teremteni. Itt kinyílik, ott be lehet bújni, amott eltűnik valami, majd előbújik, igazi paradicsom egy gyereknek, különösen egy fiúgyereknek. A sok női illusztrátor között szinte unikum az a fajta fiús gondolkodásmód, amely

Laci minden munkájában tetten érhető. Majdnem minden fiúgyerek épít, szerkeszt, rejtekajtókat készít, konstruál. Laci munkáiban ez a fiús gondolkodásmód a lehető legtermészetesebb módon, a maga frissességében maradt meg. Azt gondolom, kevés olyan ilusztrátor van, aki munkáiban a meséknek ezt a férfias megközelítését ilyen jól tudná csinálni, hiszen a meseillusztrátorok nagyobb része nő, és igazi hiány az a fajta gondolkodásmód, ahogyan Laci dolgozik. Az utóbbi néhány évben ismét nagyot változott a világ, jelentősen csökkent a kiadók kiadási terveiben a térbeli könyvek száma, inkább újra a képeskönyvek és az egyszerűbb lapozós, kihajtos könyvek kerültek előtérbe. Laci ilyen típusú megkeresései is jelentősen

ritkultak, ugyanakkor az ő érdeklődése is kezdett más irányba fordulni. A legutóbbi találkozásunkkor hosszabban beszélgettünk erről. Szerinte ez a mostani időszak egyáltalán nem kedvez az elmélyült munkának. Minden üzlet, piac, s a kelet-ázsiai tömegtermelés a könyvkiadásban is érezteti hatását. – Régebben egy-másfél évig is dolgozhattam egy könyvön. Nincs kedvem csak azért készíteni egy könyvet, mert a külvilág készletet rá. Én csak arra tudok figyelni, ami éppen érdekel, hogy amit csinálok, egy hónap múlva, fél év múlva is tettszen. A megrendelésre készült könyveket nem tudom sokszor végigvinni, mert nem köt le, unom. Az Operaház megrendelt tőlem egy hatrészes sorozatot, olyan térbeálló könyvekből,

amelyek népszerű opera-, illetve balett-meséket dolgoznak fel. Rengeteg tervet készítettem, de egy idő után nem tudtam tovább folytatni, visszamondtam a munkát, mert úgy éreztem, nem érdekel tovább a dolog. Nem látom értelmét annak, hogy csak becsületből csináljak végig valamit. Szerintem, egy munkán meg lehet érezni, ha az illető nem kockáztatott, nem keresett. – Csak olyan könyv, kép (zene, irodalmi mű stb.) készítésének van értelme, amikor az egyik ember a másiknak energiát tud átadni. A legkövetlenebb energiaátadásnak a zenét tartom, ott közvetlenül érzékelek a közönség reakcióját. Elég gyakran van ilyen élményem. Az Operaházba készített díszletemnél éreztem még hasonlót. Az foglalkoztat, mi az, amit meg tudok konstruálni

a most látott világból. Szeretném megtalálni a mai világhoz a kapcsolódási pontomat. Kezdem megszeretni, ami körülvesz, ha nem szeretem meg, akkor bennem van a hiba, rengeteget kell ezért dolgozni. Ha azt hisszük magunkról, hogy ma már nincs mit mondani, az a szellemi lustaságunk eredménye, ezért vagyunk retrospektívak. Ezek után kézenfekvő volt megkérdezniem:
– *Mi érdekel most?*
– Festek – jött a válasz, s mentünk be körülnézni együtt a régi polgári lakás picurka cselédszobájába, Laci műtermébe. Rengeteg kisebb-nagyobb, de inkább nagyobb, mint kisebb

kísérlet sorakozik nála egymás hegyén-hátán.

– Az utóbbi időben főleg üvegszálás tapétára dolgozom olajjal vagy vakolatfestékekkel. Most elsősorban az anyagok érdekelnek, meg az, hogyan tudok figurákat festve úgy egymás mellé tenni a színeket, hogy aztán az elkészült képet sokáig lehessen nézegetni.

– *Melyik az a munkád, amelyet hosszabb idő után még most is szeretsz, ami nem vált unalmassá?*

– Évekkel ezelőtt jelent meg Viski András Aranylevél című verseskönyve a Harmat Kiadónál, ezt még most is szívesen nézegetem. (Tudtommal a

könyv Szép könyv-díjat nyert, de sajnos a kiadónak nem volt egy bomba üzlet. – Kállai Nagy Kriszta.) Van még egy másik, a Zeneház, ami végül nem valósult meg, el is adogattam már a rajzait.

Távozóban azon gondolkodom, milyen kár, hogy a Laci mostanában nem csinál könyveket. Sok izgalmas ötletétől fosztja meg ezzel a gyerekeket és a szép könyveket nézegetni szerető felnőtteket. Ennek ellenére izgatottan várom, mi fog kisülni új próbálkozásából, mert Laci, a maga szkeptikus módján, mindig tud nekem (és a környezetének is) meglepetést szerezni.